

T. Jakob

Prevzetost besedja v slovenskih narečjih

Povzetek: V prispevku je predstavljeno narečno besedje iz različnih pomenskih polj (npr. 'človeško telo', 'sorodstvo', '(kmečka) hiša', ki je bilo zbrano za Slovenski lingvistični atlas), in sicer z vidika prevzemanja. Besedje za dele telesa je precej enotno in vsebuje manj prevzetih besed, medtem ko nekateri drugi leksemi (npr. za stanovanjsko opremo) izkazujejo večjo stopnjo prevzetih besed (predvsem germanizmov). Tudi poimenovanja za bližnje sorodnike (kot so oče, mati, brat, sestra in starši) so bolj enotna kot npr. poimenovanja za bolj daljne sorodnike (npr. bratranec ali sestrična). Pestra so poimenovanja za pomen 'fant', kjer prevladujejo prevzeta poimenovanja (približno 95%). Članek izkazuje, katero izbrano besedje je po narečjih bolj enotno in katero je bolj raznoliko, katero vsebuje več ali manj prevzetih leksemov, katera narečja imajo več prevzetih besed in zakaj.

Ključne besede: slovenščina, dialektologija, narečna leksika, prevzete besede, Slovenski lingvistični atlas

Abstract: This article presents dialect vocabulary from the semantic fields 1) 'human body and family' and 2) 'Slovenian (farm)house, its architectural elements, and interior furnishings'. The selected dialect material from Slovenian linguistic territory was collected for 'Slovenski Lingvistični Atlas' [Slovenian Linguistic Atlas, SLA]. The vocabulary for human body parts is quite uniform and contains mainly non-borrowed words with Slavic origin, while some other lexemes (e.g. for house equipment) show a greater degree of borrowing (especially germanic loan words). Vocabulary for close relatives (such as starši 'parents', oče 'father', mati 'mother', brat 'brother' and sestra 'sister') is also more uniform from lexemes denoting more distant relatives (e.g. bratranec or sestrična 'male or female cousin'). Vocabulary for fant 'boy' on the other hand shows a predominance of German and Romance loan words (approx. 95%). This paper points out the proportion between borrowed and non-borrowed words in Slovenian dialects.

Key words: Slovenian, dialectology, dialect lexicon, borrowed words, Slovenian Linguistic Atlas

UVOD

Bogastvo leksemov v slovenskih narečjih je rezultat zgodovinskih in geografskih dejavnikov, pa tudi vplivov sosednjih jezikov, tako sorodnih slovanskih (hrvaščina) in drugih indoevropskih (italijanščina, furlanščina, nemščina) kot tudi nesorodnih (madžarščina). Za posamezna poimenovanja imamo tako lahko več različnih leksemov, niha pa tudi delež prevzetih besed. Prispevek se opira na narečno gradivo, zbrano za *Slovenski lingvistični atlas* (SLA), dopolnjen z gradivom avtorice članka s številnimi informatorji (v letih 1999–2016).

Prvemu zvezku SLA, ki je izšel leta 2011 in vsebuje vprašanja iz pomenskih polj 'človeško telo', 'bolezni' in 'družina' oz. 'sorodstvo', je 2016 sledil drugi zvezek, ki je zajel vprašanja iz pomenskega polja 'kmetija', tj. besedje, ki opisuje slovensko (kmečko) hišo, njene prostore in dele ter opremo v njej. Zanimalo nas bo torej, katero izbrano besedje je po narečjih bolj ali manj enotno in katero vsebuje več ali manj prevzetih leksemov.

Interpretacija gradiva v SLA se opira na interpretacijo v Slovanskem lingvističnem atlasu (OLA), ki pri rekonstrukcijah leksike ločuje med neprevzetimi (domaćimi) in prevzetimi (izposojenimi) leksemi. Pri prevzetih leksemih v SLA navajamo tujejezično predlogo s puščico (←) in jezikom prevzema (npr. nem., srvnem., it., furl.) s tujejezičnim primerom in prevodom (npr. *pob* (← bav. srvnem. *puobe*, srvnem. *buobe* 'fant')). Pri neprevzetih besedah navajamo slovanski koren in besedotvorne pripone s simbolom <.

VIRI PREVZEMANJA

Največji delež prevzetih besed v slovenskih narečjih predstavljajo germanizmi (tj. besede, sposojene iz nemškega jezika);¹ kot posledica zgodovinskih okoliščin ter geografske lege so sledi nemškega vpliva vidne tako v slovenski kulturi kot tudi v slovenskem jeziku (predvsem v nekaterih narečjih). Del slovenskega (jezikovnega) ozemlja, ki je nekoč spadal pod avstrijski del Avstro-Ogrske monarhije oz. tisti deli, ki so geografsko bliže Avstriji, izkazujejo večji nemški vpliv na jezik oz. narečja: ohranjajo številne germanizme. Manjši delež predstavljajo romanizmi (predvsem na zahodu, na stiku slovenskega jezika z italijanskim ali furlanskim). Hungarizmi oz. madžarizmi so zajeli najmanjši, skrajno severovzhodni del slovenskega jezikovnega prostora (panonsko narečno skupino), kjer se slovenski jezik stika z madžarskim. Ob meji s Hrvaško najdemo tudi kroatizme, ki jih je zaradi sorodnosti med sosednima jezikoma – južnoslovanskima slovenskim in hrvaškim – težje razločiti od (narečnih) slovenskih.

ČAS PREVZEMANJA

Poleg besed slovanskega izvora najdemo v vseh slovenskih narečjih tudi izposojenke, prevzete v različnih obdobjih oz. prevzeta iz stičnih jezikov in narečij. Jože Toporišič v svoji slovnici (SS 2000: 779) piše, da v slovenskih narečjih obstaja «večje število romanizmov na zahodu, germanizmov na severu in v središču, hungarizmov v prekmurščini, v manjši meri pa tudi po preostalem, zlasti vzhodnem Štajerskem. Nekatere prevzete besede, romanske in nemške, pa so skupne vsem Slovincem: prve kažejo morda na romanski substrat, tj. na jezik romanskega prebivalstva (prvotno sicer keltškega ali ilirskega) ob prihodu naših prednikov v novo domovino (lahko pa bi šlo tudi za pastirske nomade), drugo na pripadnost slovenskih dežel nemški državi in jezikovnemu področju od 8. stol. naprej».

Vpliv nemščine na slovenščino se je torej začel že v drugi polovici 8. stoletja – po političnoupravni priključitvi Karantanije in Karniole k frankovski državi oz. Bavarski

¹ Izraza «prevzeti» in «izposoditi si» se v članku uporabljata sinonimno (kot npr. v Snoj 2003: V).

(prevzemanje iz južne bavarske nemščine v narečno slovenščino), kasneje, v 19. stoletju in v prvi polovici 20. stoletja, pa tudi iz knjižne nemščine v knjižno slovenščino. Hunzarizmi so zajeli le manjši, skrajno severovzhodni del slovenskega jezikovnega prostora, vendar pa madžarski vpliv časovno ne zaostaja veliko za nemškim, saj se je začel s priseljevanjem v Panonsko nižino konec 9. stoletja. Romanizmi so v naša (predvsem zahodna – primorska) narečja prihajali iz furlanščine, kolonialne beneške italijanščine, knjižne italijanščine in istriotščine. Izposojenke iz knjižne italijanščine je v slovenščini mogoče ločiti od izposojenk iz beneške italijanščine in furlanščine na osnovi reflektov romanskih nezvenečih nezvočnikov v zvenečem okolju, npr. narečno slovensko *amiko* : *amig* ‘prijatelj’ ← knjižno italijansko *amico* : furlansko **amig* (> *ami*), beneško italijansko *amigo* ‘prijatelj’ (po Šekli 2013: 291, 302; SLA 1.2: 314–315).

PREVZETO BESEDJE PO POMENSKIH POLJIH

Besedje za dele telesa

Na splošno velja, da so poimenovanja za dele človeškega telesa med najbolj odpornimi na tujejezikovne vplive, saj vsak jezik pozna svoje izraze za dele telesa in zato ni potrebe po izposoji¹. Iz narečnega gradiva za SLA je razvidno, da so nekatera poimenovanja za dele človeškega telesa enotna na celotnem slovenskem jezikovnem prostoru, npr. *nos*, *jezik*, *zob*, *žila*, *srce*, *noga* in *koža*. Več diatopičnih sopomenk je pri poimenovanjih drugih delov telesa: za leksem *ustnica* najdemo 21, za *pregibe prstov* 31, za *tilnik* 35, za *ledvice* 41, za *trepalnice* 42 in za *kolk* kar 49 različnih leksemov (pri tem nismo niti upoštevali različnih fonetičnih posebnosti).

Odgovori na vprašanje ‘ustnica’ torej prinašajo 21 leksemov, ki so lahko v edninski, bolj pogosto pa v množinski obliki, saj so ustnice parni organ, sestavljen iz zgornje in spodnje ustnice. Prevladujejo izpeljanke s prevzeto besedotvorno podstavo *žnablj-* (← srvnem. *snabel* ‘kljun’), npr. *žnablje* oz. *žnablji* in *žnabljica*, in sicer več kot 50 % (predvsem v štajerskih, koroških, gorenjskih in dolenskih narečjih). V primorski narečni skupini najdemo germanizem *trobec* (← **trōb-a* ‘troba’ ← stvnem. *trumba* ‘troba’). Leksem slovanskega izvora *ustnice* (< **ustnīcę*) je ohranjen v približno 20 % govorov (najpogosteje v dolenski narečni skupini), sledijo še *šobe* na zahodu (večji del primorske in rovtarske narečne skupine) in *čobe* na vzhodu (vzhodna štajerska narečja in celotna panonska narečna skupina) s skupaj približno 28%. Le 2% je romanizmov (npr. *labra* ← it. *labbra* mn. ‘ustnice’ ali *mužon* (← ben. it. *muşon* ‘šoba’). Kljub zgoraj predpostavljani nizki stopnji dovtetnosti za prevzemanje vidimo, da je med poimenovanji za ustnico največ leksemov prevzetih². Germanizmi so zajeli širši osrednji prostor, medtem ko neprevzeti leksemi ostajajo na obrobju, npr. *muzgalo* (< **muzgadlo* ← **muzgati* (> sln. *muzgati* ‘lupiti lubje, luščiti, sesati, jesti brez zob’)) na skrajnem severozahodu v ziljskem narečju.

Madžarizmi najbolj izstopajo pri besedju za pomen ‘kost’ oz. ‘vsak od delov, ki sestavlja okostje človeka in nekaterih živali’, kjer polega prevladujočega leksema *kost* z manjšalnico *koščica* na vzhodu uporabljajo izposojeni leksem, madžarizem *čonta* (← madž. *csont* ‘kost’), ki se pojavi v 29 točkah panonske narečne skupine.

¹ Haspelmath in Tadmor (2009) v svojem tipološkem pregledu izposojenk, ki zajema 41 jezikov, pišeta, da je izmed 24 raziskovanih pomenskih polj, ki sta jih proučevala, pomensko polje ‘(človeško) telo’ na tretjem mestu po številu izposojenk, kar pomeni, da bo zelo malo verjetno vsebovalo prevzete besede oz. besede tujega izvora (v povprečju 14,2%).

² V nasprotju z leksemom *usta*, kjer je približno 99 % vseh leksemov neprevzetih (npr. *usta*, *šobe*, *čobe*).

Besedje za sorodnike

Poimenovanja za sorodnike so po slovenskih narečjih precej enotna. Najbolj enotna so poimenovanja za bližnje sorodnike (tj. za člane ožjega krvnega sorodstva), kot so *oče, mati, sin, hči, brat* in *sestra*. To neprevzeto besedje za sorodstvo od praslovanščine do danes ni doživelo večjih oblikovnih in pomenskih sprememb, vendar pa M. Furlan v članku (2016) ugotavlja, da v zgodnji slovenščini refleksa **ot'ę* in **ot'a* verjetno še nista bila sinonimna, ampak je bila oseba, označena z **ot'ę* (= *óče*), tisti očetov sin, ki je nasledil očeta gospodarja, označenega z **ot'a* (= *óča*), ko zaradi starosti ni mogel več opravljati funkcije gospodarja. Funkcijsko razmerje med tvorjenko **ot'ę* in besedotvorno podstavo **ot'a* je torej nadomestilo staro razmerje **otъ* 'pater' → **otъcb/ot'a* '*patris', ker je besedotvorna podstava **otъ* 'pater', morda zaradi homonimije s predlogom **otъ* 'od' postala moteča in jo je jezik začel izločati.

Pri poimenovanju bolj daljnih sorodnikov (npr. *bratranec, sestrična*), prav tako prevladujejo slovanski leksemi, npr. *bratranec* (v vseh 7 narečnih skupinah), *strnič* (v primorski narečni skupini in ločeno še v štajerskem kozjansko-bizeljskem narečju) ali *sestrič* (srednjesavinjsko, srednještajersko in južnopohorsko narečje) in *sestrična, strnična* ali *strnička*. Od neslovenskih izrazov najdemo v gradivu SLA naslednje prevzete besede: 1) na zahodu (v primorski narečni skupini) najdemo romanske sposojenke *kužin, kužina* (← it. *cugino*) 'bratranec, sestrična', *kusen, kusena* (← furl. in ben. *cusìn*) 'bratranec, sestrična' in *zurman, zurmana* (← furl. in ben. *zermàn* '1. bratranec, 2. sorodnik iste generacije, 3. star družinski prijatelj (Istra)') [v furl. je bila verjetno prevzeta iz fr. *le cousin germain* 'prvi bratranec', *la cousine germaine* 'prva sestrična']; 2) na vzhodu (v porabskem narečju) najdemo madžarsko sposojenko *unokateštver* (← madž. *unokatestvér* = skupno ime za bratrance, sestrične, nečake, nečakinje, vnuke in vnukinje, otroke bratov in sester (ponekod v Porabju).

Za pomen 'fant' imamo v gradivu za SLA 42 različnih narečnih poimenovanj. Prevladujejo prevzeta poimenovanja (približno 95 %; od tega je približno polovica germanizmov in polovica romanizmov). Najbolj pogosti leksemi so: v osrednjih narečjih *fant* (← furl. *fant*, ben. it. *fante* 'sluga, sel, kurir') in *pob* (← bav. srvnem. *puobe*, srvnem. *buobe* 'fant'), v štajerskih narečjih (srednjesavinjsko, srednještajersko in južnopohorsko narečje) *peb* (← bav. avstr. nem. *püeb* 'fant'), redkeje tudi *poba* (zlasti štajerska narečja), v panonski narečni skupini pa še *dečko* (< **dětъčьko* ← **dětę* 'otrok'), *čeh* (< **čexъ* 'otrok moškega spola', etimološko verjetno identično z etnonimom *Čeh* < **Čexъ*) in *pubec*. Leksem *sin* za pomen 'fant' uporabljajo v rezijanskem narečju in severnem delu terskega narečja.

Za pomen 'dekle' najdemo 45 različnih narečnih poimenovanj. Najpogostejši je leksem *dekle*, ki ima še izpeljanke *deklica, deklič*, v vzhodnem delu štajerskih narečij in v panonski narečni skupini pa obliko *deklina*. V osrednjih narečjih prevladuje leksem *punca* (← nem. *Punze* 'dekle') in njena izpeljanka *punčka*, na vzhodu (panonska narečna skupina) pa *puca*. Sledijo še: romanizem *pupa* (← it. *pupa* 'dekle') v narečjih na stiku z italijanskim jezikom, germanizem *čeča* (← kor. nem. *Tschätsche*, tudi *Zatsche, Zätsche* 'igrača, malenkost') v primorskih narečjih ter *dečla* (v koroških narečjih) in *dekla* (v panonskih narečjih). Redkejša poimenovanja so še *puža* (← lat. *pusa* 'dekle') v koroških narečjih, *mula* (← it. *mula* '(nezakonski) otrok', furl. *mule* 'nezakonski otrok; paglavec, porednež, mulec, mulček') v primorskih narečjih ter kroatizem *cura* (← hr. *cura* 'dekle' ← prvotno *cura* 'penis') v narečjih na stiku s hrvaškim jezikom. Leksem *hči* (in izpeljanka in *hčica*) za pomen 'dekle' se uporablja v rezijanskem in severnem delu terskega narečja. Ravno

obratno pa se namesto leksema *hči* v nekaterih točkah oz. govorih uporablja leksem *dekle* in njegove različice (*deklica*, *deklič*, *dečla*), pa tudi *punca* in *lopa* (po Jakop 2008: 52).

Leksem *pozre* je omejen na srednjesavinjsko narečje: v Šoštanju je ob leksemu *pozre* razlaga 'deklič med 13. in 14. letom', v Kasazah pomeni 'dekle', v Vojniku in Podgradu pri Celju pa ima *pozre* oznako 'zaničljivo' (po Jakop SLA 1.1.: 304–305 in Furlan 2013: 166). Na terenu v okolici Laškega sem slišala tudi leksem *debiče*, ki je zabeležen v SSKJ: *debiče* -ta s (î) s kvalifikatorjem nar. zahodnoštajersko (*mlado*) *dekle*: prijazno debiče. Bruno Hartman (1957: 136–137) je zapisal: «Na Laškem ob Savinji in v okolici (moj primer je iz zaselka Mulenca pod Šmohorjem) je ljudem znana beseda *debiče*. Uporabljajo jo tudi v okolici Krškega, ne vem pa, ali je v rabi v sklenjenem pasu med omenjenima krajema. Pleteršnik je v svojem besednjaku ni zapisal. *Debiče* pomeni mlado dekle vse tja do let, ko je godna za možitev. Šteti jo moramo v vrsto izpeljank na -e, kot so *človeče*, *hlapče*, *kuže*, *otročje* ipd. (glej Bajec: Besedotvorje I, § 116), vendar s pripombo, da nima pejora-tivnega prizvoka, marveč ljubkovalen». «Od kod ta beseda? Izvajati jo moramo iz samostalnika *devica* (virgo), ki je prevzel obrazilo po manjšalnih samostalnikih na -če, izpeljanih iz moških samostalnikov na -ьсь ali -ькь (glej Bajec, 1. c.): *bravče*, *jelenče*, *kmetče*, *kumče*, *mače* ipd. Nova beseda *debiče* je bila seveda srednjega spola s podaljšano osnovo -et- v odvisnih sklonih. *Devica* je kasneje prešlo v *debiče*». «V Mulenci je samostalnik na poti v maskulinizacijo. N. pr.: *tot debiče je fejst*, toda *debiče je rjékl* (končni -l je znak, da je moderna vokalna redukcija zajela obliko srednjega spola), *debiče je blu vesel*. V množini je maskulinizacija že izvedena: *tot debičeti so mlat*».

Za pomen 'otrok': 1) 'deček ali deklica v prvih letih življenja' in 2) 'človeški potomec v odnosu do staršev', v večini narečij prevladuje neprevzeti knjižni leksem *otrok* (< **otrokъ* 'otrok'), v vzhodnih narečjih pa leksem *dete* (< **děte* 'otrok') in madžarizem *fačuk* (← madž. *fattyú*, mn. *fattyúk* 'nezakonski otroci, smrkavci'). Samo množinska oblika *deca* (< **děťca*) je zapisana trikrat, in sicer v zahodnem delu panonske narečne skupine. Nekateri leksemi, npr. *froc* (← nem. *Fratze* 'razposajen otrok' (z bavarskim prehodom **a* > *o*)), *mule* (← it. *mulo* 'nezakonski otrok', furl. *mul* 'nezakonski otrok; paglavec, porednež, mulec, mulček'), *pamž* (← avstr. bav. nem. *pams*, *pans* 'debel otrok'), *smrkljavec*, *žabaš*, se uporabljajo zgolj kot ekspresivne dvojnice bolj nevtralnih leksemov *otrok* ali *dete*.

Za pomen 'starši' oz. 'moški in ženska v odnosu do svojega otroka' je v osrednjih narečjih najbolj razširjen leksem *starši* (< **starši* < **starějъši*); v koroških narečjih je najpogostejši leksem *starejši* (< **starějъši*), na skrajnem severovzhodu pa *starišje* (< **starišje* < **starějъšje*). Besedje je zelo enotno, različne so le pripone (-i, -ji, -eji, -ejši, -eši, -išje, -šje, -ši). Za biološke ali istofunkcijske pare, kot so *starši*, se uporablja slovnična množina. V gradivu za SLA so dvojinske oblike (*starejša*, *stariša*, *starša*) zabeležene le v šestih točkah, vendar pa se v sodobni pogovorni slovenščini, vse bolj pa tudi v knjižni, uporabljata tako množinska kot dvojinska oblika. Namesto enobesednega poimenovanja *starši* v mnogo narečjih uporabljajo opisna poimenovanja: besedno zvezo *oče in mati* oz. njene različice (npr. *ata pa mama*, *mama in tata*, *mama in čača*). V dveh koroških narečjih najdemo obliko *ta stara dva* (< **ta staraja dъva* 'ta + star + dva'). Romanizem *dženitorji* (← furl. *genitôr* 'oče, ata; starši (ed.)', it. *genitori* 'starši') je v rabi v zahodnih narečjih v stiku z romanskim prostorom (v rezijanskem in terskem narečju).

Za pomen 'družina' oz. '(zakonski) par z otroki ali brez njih' v vseh narečjih prevladuje (tudi knjižni) leksem *družina* (< **družina* ← kolektiv od **drugъ* 'sopotnik, tovariš, prijatelj'), ponekod z opombami: «s posli vred», «kar je pri eni hiši», «tudi tete in strici,

ki so ostali pri hiši in živijo v skupnem gospodinjstvu», v pomenu ‘posli’; «služinčad ni družina» itd.¹ Drugi najpogostejši leksem za obravnavani pomen je romanizem oz. germanizem *familija* (← it. *Famiglia*/nem. *Familie* ‘družina, rodbina’), ki je značilen predvsem za severna in vzhodna narečja, in romanizem *fameja* (← ben. it. *famea*, furl. *famee* ‘družina’), ki se uporablja na skrajnem zahodu. Za pomen ‘žlahta, rodbina; sorodstvo, sorodniki’ oz. ‘skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi’ v večini narečij prevladuje germanizem *žlahta* (← stvnem. *slahta*, srvnem. *slahte* ‘pleme, rod, izvor’). Veliko leksemov ima pripisan rek »žlahta vkup trahta« ali »žlahta je raztrgana plahta«. Drugi najpogostejši leksem za obravnavani pomen je *rod* (tudi z opombo »od ene hiše«), ki se velikokrat uporablja le v predložni zvezi v *rodu*; sledi mu leksem *rodbina*. Na zahodu so pogosti romanizmi *parentad* (← furl. **parentâd* ‘sorodniki’ (> *parentât*)) in *kužini* ali *kužinovi* (← furl. *cusin*, ben. it. *cusin* ‘bratranec’).

Besedje za hišo in dele hiše

Za leksiko iz pomenskega polja ‘(kmečka) hiša’ so izbrana najbolj osnovna poimenovanja, in sicer za ‘hišo’ in njene osnovne dele: ‘okno’, ‘vrata’ in/ali ‘duri’, za katere bi predvidevali nižjo stopnjo prevzemanja, in ‘stopnice’, pri katerih bi že zaradi tega, ker so kmečke hiše običajno pritlične stavbe in niso imele (zunanjih) stopnic (t. i. stopnišča), predvidevali, da bo izposojenk več. Odgovori na vprašanje ‘okno’ so za celotno slovensko jezikovno področje zelo enotni; leksem *okno* (< **okno*) se po narečjih razlikuje le v oblikah oz. končnicah (bodisi ohranja srednji spol bodisi se je maskuliniziral ali feminiziral). Za pomen ‘kos navadno ravnega stekla za zapiranje kake odprtine’, knjižno *šipa*, se v večini narečij uporablja iz nemščine prevzeti leksem *šajba* (← nvnem. *Scheibe* ‘okensko steklo, šipa’; novejša izposoja) oz. *šavba* (v posameznih govorih istrskega in notranjskega narečja). Redkejši je knjižni leksem *šipa* (← bav. stvnem. *scipa*; *-p-* izkazuje starejšo izposajo, pred prehodom *-p-* > *-b-* in pred diftongizacijo *-i-* > *-ei-*). Najdemo tudi leksem *šiba* (← stvnem. *sciba*; po prehodu *-p-* > *-b-* in pred diftongizacijo *-i-* > *-ei-*) in različico z *r* (*šibra*), in sicer v točkah rožanskega in obsoškega narečja. V primorski narečni skupini uporabljajo romansko izposojenko *lastra* oz. *laštra* (← it. *lastra (di vetro)* ‘(okensko) steklo’).

Precej enotna in v celoti neprevzeta so tudi poimenovanja za *vrata*: najpogostejši in v vseh narečjih razširjen je leksem *vrata* (< **vorta*, kolektiv od **vorto*) s pogosto feminizirano obliko *vrate*, drugi najpogostejši leksem je *duri/dure/dura* (< **duri*, **durę*, **dura* ← **dvъrbъ*, mn. **dvъri* ‘vrata’), na vzhodu pa prevladuje leksem *dveri* ali *dvera* (< **dvъri*). Za *podboj* ‘okvir, ki se vzida v vratno odprtino za nameščanje vratnih kril’, imamo precej poimenovanj. Ponekod so posebej zapisani leksemi za leseni ali kamniti (tudi betonski ali cementni) podboj, ali pa govori razlikujejo med ‘podboji notranjih vrat’ in ‘podboji zunanjih vrat’. Veliko odgovorov je zapisanih v slovnični množini. V dolnjski narečni skupini prevladuje germanizem *banger* (← avstr. bav. nem. *Wânger* ‘kamniti podboj; steber kamnitih vhodnih vrat’); v nekaterih točkah kraškega in notranjskega narečja najdemo še starejše izposojenke z *v* (*vanger*). V zahodnih koroških narečjih se za pomen ‘leseni okvir pri vratih’ uporablja samo iz nemščine prevzeti leksem *štok* (← nem. *Stock* ‘palica, vratni okvir, klada, bruno, štor, parobek’) oz. *tirštok* (← nem. *Türstock* ‘vratni okvir, podboj’ v bav. nem. izgovoru *ü* > *i*). Tudi na gorenjskem leksem *štok* vedno pomeni ‘leseni podboj’, medtem ko je v panonskih narečjih (npr. v slovenskogoriških točkah) *štok* splošno poimenovanje za podboj. Kjer za

¹ Interpretacija je ponekod problematična, saj iz gradiva ni vedno jasno, ali leksem pomeni sorodnike, živeče pri eni hiši (tudi tete, strici, stari starši), vse ljudi pri eni hiši (vključno s posli oz. služinčadjo) ali sorodnike nasploh.

‘kamniti okvir pri vratih’ v zbranem gradivu ni zapisanega poimenovanja, iz dodatnih pojasnil h gradivu sklepamo, da so bili na določenem območju vratni okviri samo leseni (predvsem v štajerskih in panonskih govorih).

Pri besedju za ‘stopnice’ prevladujejo izpeljanke s prevzeto besedotvorno podstavo, in sicer germanizmi *štenge*, *štege* ali *štegne* (← srvnem. *stēge* ‘stopnice’, tudi *stiege* > nem. *Stiege* ‘stopnice’), ki predstavljajo več kot 86% besedja in je zastopan v vseh narečnih skupinah. Precej manj je romanizmov, in sicer približno 6%, npr. *škale* (← it. *scala* ‘stopnica’) ali redkeje *ščale* (← furl. *scjale*) v primorskih narečjih. Prav tolikšen (približno 6%) je delež neprevzetih besed, npr. *stolbe* (< **stolbę* < **stǫlba* ‘stopnica’) v panonski narečni skupini. Germanizmi prevladujejo na celotnem slovenskem jezikovnem področju; izjema je skrajni severovzhod (prekmursko narečje) z neprevzetim leksemom *stolbe* ter skrajni (jugo)zahod (tersko in istrsko narečje) z romanizmom *škale* ali *ščale*. Leksem *stopnice* *stopnice* (< **stǫpǫnice*), prevzet iz knjižnega jezika, je zelo redek: zapisan je samo v 9 točkah (od 417 točk mreže za SLA), in sicer v nekaterih dolenskih in štajerskih govorih, vedno kot dvojnica k leksemu *štenge*.

Za pomen ‘hiša’ oz. ‘stavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi’ je najpogostejši in v vseh narečjih razširjen starejši germanizem *hiša* (← stvnem. *hūs* *[hūš] ‘hiša’ (> nem. *Haus* ‘hiša’)), predvsem v panonskih narečjih pa leksem *hiža* (← stvnem. *hūs*- *[hūž-] ‘hiša’ (> nem. *Haus* ‘hiša’)). Drugi najpogostejši leksem za hišo je *hram* (< **xormъ* ‘šotor, zgradba, hiša’), v *SSKJ* z oznako «narečno» in pomenom ‘manjša stavba v vinogradu za hranjenje vina; zidanica’. Drugi leksemi so redkejši in se pojavljajo zgolj posamično, npr. manjšalnice (*hišica*, *hižička*) ali besedne zveze (*zidana hiša/hiža*, *zidana hramba*), ki poimenujejo hišo iz kamna oz. opeke. Kot 2. leksem je v 4 točkah zapisan še neprevzeti leksem *koča* (< **kǫt’a*) ‘nizka, z rušo krita koliba’, ki se lahko kot stilno nezaznamovan uporablja tudi za pomen ‘dobra hiša’.

Narečno gradivo za pomen ‘hiša’ je torej dokaj enotno, veliko bolj raznolika pa so poimenovanja za pomen ‘slaba (majhna) hiša’. Tabuizirane besede, ki so kulturno določene, imajo (zlasti v narečjih) več različic, saj je (bila) njihova raba omejena (t. i. samocenzura). Za slabo hišo najdemo preko 80 različnih poimenovanj, med njimi jih je približno 50% prevzetih: npr. *bajta* (← nar. sevit. *baita*, furl. *bàite* ‘koča, bajta’; znano tudi v južni Franciji in v Pirenejih, npr. bask. *baitha*, *beitha* ‘hiša, dom’), *bajtica*, *borna bajta*; *kajža* (← bav. nem. *Kaise*, *Kaische*, *Keische* ‘kajža, koča’) in *kajša* ← bav. nem. *Kaise*, *Kaische*, *Keische* ‘kajža, koča’, morda po bav. nem. onezvenečenju *ž* v *š*), *kajžica*, *kajšla* in *kajšel*; *baraka* (← nem. *Baracke*), *barakica*; *cimper* (← bav. nem. *cimber* ‘lesena stavba’ < stvnem. bav. **zimper*, stvnem. *zimpar* ‘gradbeni les, lesena zgradba, stanovanjski prostor, stanovanje’), *cimprača*, *cimpranjača*, *cimprana hramba*, *lopa* (← bav. nem. *Lo(u)pe* > nem. *Loube/Laube* ‘uta’ ← stvnem. *loubā*, srvnem. *loubē* ‘uta, pokrit prostor, veža’), *kalupa* ali *karlupa* (← nem. *Kaluppe* ‘(pre)bivališče’, prevzeto iz sla. *halupa* ‘koliba’), *koliba* (← prek hr. in sb. *kòliba* in tur. *kaliba*, *koliba* < ngr. *kalyba* ‘hiša, koča’ < gr. *kalybē* ‘koča, šotor’), *kojota* (← nem. *Kajüte*), *kopanja* (← furl. *copagne* poleg *capane*, it. *capanna* ‘koliba, koča’), *huta* (← stvnem. *hutt(e)a*, srvnem. *hütte* ‘koča, šotor’), *avženga* (← nem. *Hausung* ‘kmetija’ ← nem. *Haus* ‘hiša’), *avsarica* (‘preužitkarica; tam, kjer so živeli starši potem, ko so prepisali posestvo nasledniku’, verjetno v zvezi z nem. *Hausherr* ‘gospodar’ (← nem. *Haus* ‘hiša’ + *Herr* ‘gospodar’), *folovž* (← nem. *Vogelhaus* ‘ptičja hišica’; srvnem. *Vogelhūs*), *tetoja* (← furl. *tetoie*, it. *tettoia* ‘koča; nadstrešek’), *kazon* (← furl. *cason* ‘koča, bajta’).

Za knjižno slovensko *zidna opeka* (‘izdelek, navadno iz gline, za zidanje’) sta najpogosteje uporabljeni prevzeti poimenovanji, germanizem *cegel* (← stvnem. *ziagal*

‘opeka’ (> nem. *Ziegel* ‘opeka’)), ki prevladuje v osrednjih in zahodnih narečjih, ter germanizem *cigel* (← nem. *Ziegel* ‘opeka’), ki prevladuje v štajerskih in panonskih narečjih. V narečjih v stiku z romanskimi je v rabi poimenovanje *modon* (← furl. *modon* ‘opeka, zidak’), ki se pojavi v 30 točkah (od 417 točk mreže za SLA). Druga, veliko manj pogosta poimenovanja, so *zidak* (v 10 točkah), v 3 točkah pa romanizem *tavela* (← it. *tavella*, furl. *tavele* ‘votli tlakovec’). Knjižni leksem *opeka* najdemo v 5 točkah (večinoma kot dvojnica germanizmu *cegel* oz. *cigel*).

Za pomen ‘naprava z železno ploščo za kuhanje in ogrevanje’, knjižno *štedilnik*, je najpogosteje uporabljeno poimenovanje germanizem *šparget* (← nem. *Sparherd* ‘štedilnik’) z različicami *šporget*, *šporgert*, *špargert*, *šporhajt*, *špojert*, *špajet*, *špurget*, *špurgert*, *šporat*, *šporot*, *šporgelt*, *špolert* (tersko narečje), *špurket* ipd. Štirikrat je zapisano poimenovanje *štedilnik* (← knj. slov. *štedilnik*), vedno kot novejša dvojnica k leksemu *šporget*. Po dvakrat sta zapisani poimenovanji *pozad* (v ziljskem narečju) in *gašper* (← slov. *Gašper* (osebno lastno ime)). Za ‘štedilnik’ najdemo torej v narečjih več kot 95% germanizmov.

Za pomen ‘brisača’ sta najpogostejša in prostorsko najbolj razširjena starejša germanizma *antlja* (← **(xantila)* ali **(xanttwehel)*-a ← stvnem. *hantila* ‘brisača’ ali srvnem. *hanttwehele* ‘brisača’) in *antvelja* (← srvnem. *hanttwehele* ‘brisača’) z različicami *antelja*, *antulja* in *antlja*. Zelo razširjen je tudi mlajši germanizem *(h)antuh* ali *(h)ntoh* z redkejšimi prevzetimi različicami *(h)antah*, *(h)anteh* in *ant(a)ha*. Manj pogoste so neprevzete tvorjenke s korenem *(-)bris-* (npr. *brisalka* in *brisača*). Na zahodu najdemo romanizme: najpogostejša je italijanska izposojenka *šugaman* (← it. *asciugamano* ‘brisača’) in furlanski sposojenki *šujeman* (← furl. *suieman* ‘brisača’) in *tavaja* (← furl. *tavaie*, ben. it. *tavaia* ‘brisača’). Še redkejši so kroatizmi, npr. v točkah na hrvaški strani meje (Čabar, Hum na Sutli, Dubravica in Banfi pri Štrigovi), kjer je leksem *ručnik* (← hrv. *ručnik* ‘brisača’ (< **rǫčьnikъ*)) lahko tudi novejša dvojnica poleg starejše oblike *obrisač*, ki jo najdemo tudi v krajih na slovenski strani meje (prleško narečje). Največ besedja za pomen ‘brisača’ predstavljajo germanizmi (*antlja* v 117 točkah (od 417 točk mreže SLA), *hantuh* v 70 točkah in *antvelja* v 54 točkah); sledijo romanizmi (*šugaman* v 25 točkah, *šujeman* in *tavaja* pa v 5 točkah primorske narečne skupine).

Za pomen ‘blazina za pod glavo; vzglavna blazina’, je najpogostejši in najbolj razširjen leksem germanizem *póvšter* (< **(polštr)-ъ* ← srvnem. *polster*, stvnem. *polstar* ‘blazina’ (> nem. *Polster* ‘blazina’)) z glasoslovnimi različicami (npr. *pojšter* ali *pošter*). Obliko s premetom *-ol-* ≥ *-lo-* (*plošter*) najdemo v vzhodnogorenjskih in srednjesavinjskih govorih. Na vzhodu imamo še germanizem *vanjkuš* (< **(vańkuš)-ъ* ← stvnem. *wangakussin*, srvnem. *wangeküssen*, *wangeküsse* ‘vzglavnik, blazina’ (> nem. *Wangenkissen* ‘vzglavnik, blazina’)), na zahodu pa romanizem *kušin* (← furl. *cussin* ‘blazina, podzglavnik’) ali *kušnjel* (← furl. *cussignel*). Neprevzeti (tudi knjižni) leksem *blazina* ‘pernica’ je redkejši, pojavlja se v osrednjih narečjih (gorenjsko, dolenjsko). Za pomen ‘s perjem, žimo, volno napolnjena podloga za ležanje ali sedenje’, je najpogostejši in najbolj razširjen neprevzeti leksem *blazina* (v 83 točkah), sledita mu germanizem *štrozak* (← nem. *Strohsack*, srvnem. *strōsac* ‘slamnjača’ (po prehodu **ž > z* in pred prehodom *z > s*), ponekod z bav. nem. *a > o* v nenaglašenem zlogu, torej *štrozok*) v 79 točkah ter romanizem *štramac* (← furl. *stramaz*, ben. it. *stramazzo* ‘žimnica’) v 53 točkah. Drugi pogosti neprevzeti leksemi so še *plevnica*, tj. ‘s plevami napolnjena blazina (za ležanje)’, *slamnica* ‘slamnjača’ in *lubnica* ‘z ličkanjem napolnjena blazina (za ležanje)’.

ZAKLJUČEK

Največ prevzetih besed v slovenskih narečjih predstavljajo germanizmi, kar velja predvsem za del slovenskega (jezikovnega) ozemlja, ki je nekoč spadal pod avstrijski del Avstro-Ogrske monarhije, ali pa tiste dele, ki so geografsko bliže Avstriji. Manj je romanizmov (predvsem na zahodu, na stiku slovenskega jezika z italijanskim ali furlanskim). Hungarizmi oz. madžarizmi so zajeli najmanjši, skrajno severovzhodni del slovenskega jezikovnega prostora (prekmursko narečje), kjer se slovenski jezik stika z madžarskim. Najdemo tudi kroatizme, ki jih je zaradi sorodnosti med sosednima jezikoma – južnoslovenskima slovenskim in hrvaškim – težje razločiti od (narečnih) slovenskih.

Članek podaja pregled izbranih narečnih besed iz dveh večjih pomenskih polj: 1) 'človek' in 2) '(kmečka) hiša'. Poimenovanja za 1) dele telesa so precej enotna, vendar pa nekatera (npr. 'ustnica') kljub predpostavljani nizki stopnji dovzetnosti za prevzemanje (gl. Haspelmath in Tadmor 2009) izkazujejo višjo stopnjo izposoje. Tudi poimenovanja za bližnje sorodnike (kot so *oče, mati, brat, sestra, starši*) so bolj enotna kot npr. poimenovanja za bolj daljne sorodnike (npr. *bratranec, sestrična*). Pestra so poimenovanja za pomen 'fant', kjer prevladujejo prevzeta poimenovanja (približno 95%) ali za pomen 'dekle', za katerega najdemo kar 45 različnih narečnih poimenovanj.

Izbor leksemov iz pomenskega polja 2) '(kmečka) hiša' kaže različne stopnje variabilnosti leksemov: od najbolj enotnih (npr. *okno, vrata*) do bolj raznolikih (npr. *stopnice*, kjer prevladujejo germanizmi, ki predstavljajo več kot 86% besedja). Veliko prevzemanja (zlasti germanizmov) je najti med stanovanjsko opremo: za 'blazino', 'brisačo' ali 'štedilnik'. Najbolj raznolika so poimenovanja za *slabo* (oz. *majhno*) *hišo*, kjer je bogastvo leksemov (tudi) posledica tabuizacije.

LITERATURA

Babič V. Učbenik stare cerkvene slovanščine, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete – Oddelek za slavistiko – Oddelek za slovenistiko, ²2008 (¹2003). 214 s.

Bajec A. Besedotvorje slovenskega jezika, 1950–1959. 1: Izpeljava samostalnikov. Ljubljana: Ljudska pravica, 1950. 135 s.

Boerio G. Dizionario del dialetto veneziano, Venezia: Cecchini, ³1867. 976 s.

Doria M. Grande dizionario del dialetto triestino: storico etimologico fraseologico, con la collaborazione di Claudio Noliani, Trieste: Edizioni "Italo Svevo"– Edizioni "Il Meridiano", 1987. 1022 s.

Skok P. Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I: A–J, 1971. 788 s.; II: K–poni¹, 1972. 700 s.; III: poni²–Ž, 1973. 703 s.; IV: kazala, 1974, 788 s. ur. Mirko Deanović – Ljudevit Jonke, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Bezljaj F. Etimološki slovar slovenskega jezika I: A–J, Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik (izd.) – Mladinska knjiga (zal.), 1977 (¹1976). 235 s.; II: K–O, Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik (izd.) – Mladinska knjiga (zal.), 1982. 265 s.; III: P–S, dopolnila in uredila Marko Snoj in Metka Furlan, Ljubljana: SAZU – Znanstvenoraziskovalni center, Inštitut za slovenski jezik, Etimološko-onomastična sekcija (izd.) – Mladinska knjiga (zal.), 1995. 355 s.; IV: Š–Ž, avtorji gesel France Bezljaj, Marko Snoj in Metka Furlan, uredila Marko Snoj in Metka Furlan, Ljubljana: SAZU – Znanstvenoraziskovalni center, Inštitut za slovenski jezik, Etimološko-onomastična sekcija (izd.) – Založba ZRC (zal.), 2005. 494 s.; V: *kazala*, izdelala Marko Snoj in Simona Klemenčič, Ljubljana: SAZU – Znanstvenoraziskovalni center, Inštitut za slovenski jezik, Etimološko-onomastična sekcija (izd.) – Založba ZRC (zal.), 2007. 769 s.

Furlan M. Novi etimološki slovar slovenskega jezika: poskusni zvezek, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2013. 221 s.

Furlan M. Slovenska dialektologija: od gradiva do interpretacije, *Annales* 26/4, 2016, str. 629–638.

Hartman B. Slovniške in pravopisne drobtine: Debiče, *JiS* 3 (1957), str. 136–137.

Haspelmath M. – Tadmor U. The Loanword Typology Project and the World Loanword Database, v: *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook*, ur. Martin Haspelmath – Uri Tadmor, Berlin: De Gruyter Mouton, 2009, str. 1–34.

Jakop T. Besedje za bratranca in sestrično v slovenskih narečjih (po gradivu za SLA), *Jezi-koslovni zapiski* 13 (2007), št. 1–2 = Merkujev zbornik, str. 189–194 + 2 pril.

Jakop T. Dvojina v slovenskih narečjih. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2008. 171 str., [27 str. pril.].

Jakop T. Srednjesavinjsko in srednještajersko narečje ter celjski pogovorni jezik. V: *NO-VAK-POPOV, Irena* (ur.). *Vloge središča: konvergenca regij in kultur* (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 21). Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2010, 120–129.

Jakop T. (Ne)prevzetost izrazja v slovenskih narečjih (po gradivu za Slovenski lingvistični atlas), *Jezikoslovni zapiski* 21 (2015), št. 1, 91–120.

Logar T. Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave, ur. Karmen Kenda-Jež, Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996. 426 s.

Pirona G.A. – Carletti E. – Corgnali G.B. Il Nuovo Pirona: vocabolario friulano, aggiunte e correzioni riordinate da Giovanni Frau, Udine: Società filologica friulana, 2001 (1935, 1972, 1996). 1810 s.

Pleteršnik M. Slovensko-nemški slovar 1–2, Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–1895. (Ponatisi: Ljubljana: Cankarjeva založba, 1974; Celovec: Wieser, 2004/05; Slovensko-nemški slovar: transliterirana izdaja 1–2, ur. Metka Furlan, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006 (Slovarji), tudi elektronski vir na cedeju.) (<http://bos.zrc-sazu.si/pletersnik.html>, dostop 30.6. 2011.)

Ramovš F. Historična gramatika slovenskega jezika 2: konzonantizem, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1924 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, Dela I/2). 335 s.

Ramovš F. Historična gramatika slovenskega jezika 7: dialekti, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, Dela I/7). 204 s.

Rigler J. Zbrani spisi 1: jezikoslovnozgodovinske in dialektološke razprave, ur. Vera Smole, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2001. 651 s.

Rosamani E. Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata quale essa era stata costituita di comune accordo tra i due stati interessati nel Convegno di Rapallo del 12-XII-1920, Trieste: Lint, 1990. 1354 s.

SLA 1.1 = Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 1: atlas, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlas). 326 s.

SLA 1.2 = Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 2: komentarji, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlas). 403 s.

SLA 2.1 = Slovenski lingvistični atlas 2: kmetija 1: atlas, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016 (Jezikovni atlas). 209 s.

SLA 2.2 = Slovenski lingvistični atlas 2: kmetija 2: komentarji, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016 (Jezikovni atlas). 454 s.

Snoj M. Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Modrijan, 2009. 1022 s.

SSKJ = Slovar slovenskega knjižnega jezika I: A–H, 1970; II: I–Na, 1975; III: Ne–Pren, 1979; IV: Preo–Š, 1985; V: T–Ž, 1991, Ljubljana: SAZU oz. (od 4. knjige naprej) SAZU – ZRC SAZU (izd.) – DZS (zal.).

Striedter-Temps H. Deutsche Lehnwörter im Slovenischen, Berlin: Osteuropa – Institut – Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für Slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin 27). 256 s.

Šekli M. Metodologija določanja plasti mlajših romanizmov v slovenščini, *Jezikoslovni zapiski* 19 (2013), št. 2 = Dialektološki razgledi, s. 291–315.

Šekli M. Primerjalno glasoslovje slovanskih jezikov 1: od praindoevropsčine do praslovanščine, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014. 429 s.

Toporišič, J. Slovenska slovnica, Založba Obzorja Maribor, 42000. 923 s.

Krajšave

avstr.	avstrijsko
bav.	bavarsko
ben.	beneško
ed.	ednina
fr.	francosko
furl.	furlansko
gl.	glej
hrv.	(knjižno) hrvaško
it.	(knjižno) italijansko
knj.	knjižno
kor.	koroško
lat.	latinsko
madž.	madžarsko
mn.	množina
nar.	narečno
nem.	(knjižno) nemško
npr.	na primer
oz.	oziroma
slov.	slovensko
srvnem.	srednjevisokonemško
stvnem.	starovisokonemško
tj.	to je
ur.	uredil

SUMMARY

Selection of Borrowed Words in Slovenian Dialect

This article presents dialect vocabulary from the semantic fields 1) ‘human body and family’ and 2) ‘Slovenian (farm)house, its architectural elements, and interior furnishings’. The selected dialect material from Slovenian linguistic territory was collected for *Slovenski lingvistični atlas* [Slovenian Linguistic Atlas, SLA]. The variety of the lexemes is a result of the extreme diversity of Slovenian dialects, which arose due to historical and geographical circumstances, as well as the influence of neighboring languages.

The vocabulary for human body parts is quite uniform and contains mainly non-borrowed words with Slavic origin, although some lexemes show a greater degree of loan words (e.g. *ustnica* ‘lip’ with over 50% of borrowed lexemes). Vocabulary for close relatives (such as *starši* ‘parents’, *oče* ‘father’, *mati* ‘mother’, *brat* ‘brother’ and *sestra* ‘sister’) is also more uniform from lexemes denoting more distant relatives (e.g. *bratranec* or *sestrična* ‘male or female cousin’). Vocabulary for *fant* ‘boy’ on the other hand shows a predominance of German and Romance loan words (approx. 95%).

Lexemes from the semantic field ‘(farm)house’ range from most uniform (for e.g. *okno* ‘window’, *vrata* ‘doors’) to more diverse (e.g. *stopnice* ‘stairs’, with 86% Germanic lexemes) and most diverse (e.g. for *slaba* (oz. *majhna*) *hiša* ‘poor (or small) house’, where the variety of lexemes (also) appears as a result of tabooisation). A lot of borrowing (particularly from German) is found among the house equipment, e.g. for ‘pillow’, ‘towel’ or ‘stove’. This paper points out the proportion between borrowed and non-borrowed words in Slovenian dialects.

Сведения об авторе:
dr. Tjaša Jakop,
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
(Ljubljana, Slovenija)

др. Тьяша Якоп,
Институт этнологии
(Любляна, Словения)

др. Tjaša Jakop,
Institute of Ethnology in Slovenia
(Ljubljana, Slovenia)
jakop@zrc-sazu.si

SELECTION OF BORROWED WORDS IN SLOVENIAN DIALECTS

ЗАИМСТВОВАННАЯ ЛЕКСИКА В СЛОВЕНСКИХ ДИАЛЕКТАХ (ПО МАТЕРИАЛАМ ДЛЯ «СЛОВЕНСКОГО ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО АТЛАСА»)